

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 117/2016
31.08.2016. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Божидара Вујичића и Бисерке Живановић, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Славица Раковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво (раније Дирекција за имовинско-правне послове), са седиштем у Београду, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5993/15 од 22.10.2015. године, у седници одржаној 31.08.2016. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ ПРЕИНАЧУЈЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 5993/15 од 22.10.2015. године и пресуда Вишег суда у Београду П 245/15 од 30.06.2015. године у ставу првом изреке, па се одбија тужбени захтев у делу којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде нематеријалне штете због повреде права личности исплати 120.000,00 (стодвадесет хиљада) динара са законском каматом почев од 30.06.2015. године до исплате, као неоснован.

У осталом делу ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5993/15 од 22.10.2015. године, **одбија се**, као неоснована.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 245/15 од 30.06.2015. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због повреде права личности исплати 200.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 30.06.2015. године до исплате. Ставом другим изреке обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка од 84.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5993/15 од 22.10.2015. године, жалба тужене је одбијена, као неоснована, а првостепена пресуда потврђена.

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену, тужена је изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом члана 408. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, број 72/11 и 55/14), па је нашао да је ревизија делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на друге повреде поступка због којих се она може изјавити, применом члана 407. став 1. ЗПП.

Према чињеничном стању на коме је заснована побијана одлука, тужилац је био учесник у рату у резервном саставу Војске СР Југославије, у периоду од 03.04. до 25.06.1999. године. Иако је тужилац имао право на накнаду ратних дневница, у висини одређеној Правилником о накнади путних и других трошкова у војсци Југославије и преко Удружења бораца подносио захтев за исплату ове накнаде, иста му није исплаћена у целости. Споразумом закљученим 11.01.2008. године, између Владе Републике Србије и Штрајкачког одбора ратних војних резервиста неразвијених општина - Куршумлија, Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце, тужена се обавезала да резервистима из наведених општина исплати ратне дневнице у више месечних рата. Закључком Владе РС од 17.01.2008. године одлучено је да се ратним војним инвалидима и резервистима из наведених 7 општина, изврши исплата новчаних накнада на које се споразум односи и то преносом новчаних средстава на посебан рачун општина, уз услов да се та лица одрекну свих потраживања у свим споровима које су водили пред парничним судовима. Тужбом у овој правној ствари, тужилац потражује накнаду нематеријалне штете, јер сматра да је на овај начин дискриминисан у односу на ратне резервисте из општина са којима је тужена закључила споразум, који су наплатили овај вид својих потраживања од тужене Републике Србије.

Код овако утврђеног чињеничног стања, судови су усвојили тужбени захтев и обавезали тужену да тужиоцу плати 200.000,00 динара на име накнаде нематеријалне штете због повреде права личности, налазећи да је према тужиоцу учињена дискриминација у односу на друге војне резервисте којима је та накнада исплаћена на основу Споразума Владе Републике Србије и Штрајкачког одбора ратних војних резервиста неразвијених општина закљученог 11.01.2008. године.

Врховни касациони суд налази да је правилно утврђена пасивна легитимација у овој правној ствари, с обзиром да је као тужена означена Република Србија, преко које било који орган овако означене тужене добија правни субјективитет, а тужени орган (који је био у обавези да изврши исплату ратних дневница) своја овлашћења врши преко Владе Републике Србије, која је и закључила напред наведени Споразум.

Основано нижестепени судови налазе да је тужилац дискриминисан наведеним поступањем тужене.

Наиме, Влада Републике Србије је, 11.01.2008. године, постигла споразум са ратним војним резервистима који имају пребивалиште у општинама Куршумлија, Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце, које су изабране због статуса неразвијених општина, а којим споразумом је овим лицима регулисана исплата ратних дневница. Закључком Владе РС од 17.01.2008. године, одређено је да се пренос новчаних средстава изврши на посебне рачуне наведених седам општина, те да се ратним војним инвалидима и резервистима из ових општина исплати новчана накнада у складу са закљученим Споразумом, под условом да се та лица одрекну свих потраживања у споровима које су водили пред парничним судовима против Републике Србије ради исплате накнаде.

Закон о забрани дискриминације („Сл. гласник РС“, број 22/09), је ступио на снагу 07.04.2009. године, односно након подношења тужбе суду, па су судови постојање основа за накнаду нематеријалне штете и постојање дискриминаторског понашања тужене према тужиоцу, правилно ценили непосредном применом члана 21. Устава Републике Србије. На овај начин, иако прављење разлике у поступању према неком лицу у односу на друга лица која су у истој или сличној ситуацији, не представља увек акт дискриминације, судови основано налазе да у конкретном случају, наведена радња тужене, исплата ратних дневница само резервистима из наведених седам општина, представља дискриминаторско понашање према тужиоцу, јер тужена није доказала да је за овакво - неједнако поступање, постојало објективно и разумно оправдање.

Наиме, из садржине Споразума од 11.01. и Закључка Владе РС од 17.01.2008. године, произилази да је финансијска помоћ која је уплаћена на посебан рачун седам општина наведених у Споразуму, уплаћена ради исплате ратних дневница ратним војним инвалидима и војним резервистима који су учествовали у одбрани земље у току НАТО бомбардовања 1999. године. Тачно је да општине: Куршумлија, Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце, имају статус неразвијених општина, али то нужно не значи да и сви резервисти са пребивалиштем на територији ових општина спадају у категорију социјално угрожених лица, нити да резервисти са територије других општина (ван општина наведених у Споразуму), не спадају у ту категорију лица, јер се статус социјалне угрожености доказује на законом прописани начин. Дакле, на основу Споразума од 11.01.2008. године и Закључка Владе РС од 17.01.2008. године, извршена је исплата ратних дневница свим војним резервистима са територије општина Куршумлија, Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце, само по основу њиховог пребивалишта на територији тих општина, без претходне провере, односно утврђења њиховог социјалног статуса. Имајући ово у виду, судови основано налазе да није постојало објективно прихватљиво оправдање за различито поступање тужене, приликом исплате ратних дневница војним резервистима, само на основу њиховог пребивалишта. Из наведеног произилази да оваквим поступањем тужене, јесте извршена дискриминација у односу на војне резервисте, који имају

пребивалиште на територији других општина, па између осталог и у односу на тужиоца, који је био у истој ситуацији као и резервисти са територија наведених 7 општина - учествовао је у одбрани земље у току НАТО бомбардовања 1999. године и по том основу остварио право на исплату ратних дневница, које му нису исплаћене.

Ревизијом се неосновано указује да је тужилац био у обавези да докаже да је претрпео нематеријалну штету. Наиме, дискриминација представља свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на било ком основу (раси, држављанству, националној или верској припадности, језику, политичким убеђењима, полу, ...). Заштита од дискриминације представља право личности загарантовано Уставом РС (члан 21.), али и Европском Конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (члан 1. Протокола 12. уз Европску Конвенцију), а од 07.04.2009. године и Законом о забрани дискриминације. Повреда било ког права личности, па самим тим и вршење дискриминације у односу на неко лице или групу лица, представља вид нематеријалне штете, јер код дискриминисаних лица изазива осећај неправде, неравноправности у односу на друге грађане, а често и осећај подређености или осећај грађана нижег реда, што код њих изазива душевне болове, а на основу чега су и овлашћени да захтевају затиту од дискриминације пред надлежним судом. То даље значи да су лица, која указују да је у односу на њих извршена дискриминација, у обавези да пред судом докажу само да су неједнако третирани у односу на друга лица која су у истој или сличној ситуацији, док је управо тужени, односно лице на чије се дискриминаторско понашање тужбом указује, дужан да докаже постојање објективног и оправданог разлога за различитост у поступању (према тим лицима).

Неосновани су и наводи ревизије којима се истиче да се у конкретном случају не ради о дискриминацији, применом члана 21. став 4. Устава РС, којим је прописано да се не сматрају дискриминацијом посебне мере које Република Србија може увести ради постизања пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима. Наиме, помоћ неразвијеним општинама представља легитиман циљ и посебну меру коју држава може предузети у смислу члана 21. став 4. Устава РС и као таква не представља дискриминаторско поступање. Међутим, исплате извршене на основу Споразума од 11.01.2008. године не представљају „акт пружања помоћи неразвијеним општинама“ како се то погрешно наводи у ревизији, с обзиром да тужена овај Споразум није закључила са наведеним неразвијеним општинама и у циљу пружања финансијске помоћи тим општинама, већ је закључен са Штрајкачким одбором ратних војних резервиста тих општина, а само је исплата вршена преко посебног рачуна општина. При том, одредбама постигнутог Споразума тужена се обавезала да резервистима из наведених општина исплати ратне дневнице (у више месечних рата), при чему ни једном одредбом није предвиђена и обавеза резервиста да докажу свој социјално-економски статус, већ су били само у обавези да се одрекну свих потраживања у споровима које су

водили пред парничним судовима против Републике Србије, ради исплате ове накнаде (ратних дневница). Дакле, из саме садржине Споразума од 11.01.2008. године произилази да су неосновани и нетачни наводи ревизије да на основу Споразума нису исплаћиване ратне дневнице, већ новчана помоћ одређеној групи лица која живе на том подручју.

Врховни касациони суд налази да су ревизијски наводи тужене о погрешној примени материјалног права код одређивања висине правичне новчане накнаде нематеријалне штете, делимично основани.

Над тужиоцем, као ратним војним резервистом јесте извршена дискриминација, па има право на накнаду штете, у складу са одредбом члана 200. став 1. Закона о облигационим односима, која му је причињена због повреде права на једнако поступање, као једног од права личности.

Међутим, узимајући у обзир све релевантне чињенице које су од утицаја на одмеравање висине накнаде, као и циљ коме накнада нематеријалне штете служи (члан 200. став 2. ЗОО), по налажењу Врховног касационог суда, износ досуђен побијаном одлуком, није правилно и адекватно одмерен, због чега не представља правичну накнаду овог вида нематеријалне штете. Правична накнада нематеријалне штете представља облик отклањања штетних последица и састоји се у исплати суме новца, као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету, да би се код оштећеног успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће. При том, правична новчана накнада не сме бити циљ, већ мора бити средство за ублажавање претрпљене нематеријалне штете, нити сме погодovati тежњама које нису спојиве са њеном природом и сврхом (подстицање лукративних мотива или комерцијализација личних добара).

Приликом одлучивања о висини адекватне накнаде Врховни касациони суд је посебно имао у виду и да поступање тужене, које је утврђено као дискриминаторско, није усмерено само у односу на личност тужиоца, већ на сва лица – ратне војне резервисте који немају пребивалиште на територији седам неразвијених општина обухваћених Споразумом од 11.01.2008. године, а којима ратне дневнице нису исплаћене, па налази да износ од 80.000,00 динара представља адекватно обештећење у односу на учињену повреду права, налазећи да ће се досуђивањем наведеног износа успоставити психичка равнотежа која је код тужиоца постојала пре утврђене повреде права, посебно имајући у виду и да овај износ вишеструко превазилази основно потраживање на име неисплаћених ратних дневница (од 6.185,00 динара), па досуђивање у већем износу не би одговарало циљу коме ова накнада служи.

На основу изнетог, применом члана 416. став 1. и члана 414 став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа-судија
Весна Поповић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић